

PAPER DETAILS

TITLE: Mimarlık Öğrencileri için Müze Eğitimi: Ankara'yi Öğrenmek için Alternatif Bir Program

AUTHORS: Özlem Deniz Uğur

PAGES: 15-30

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3464555>

Museum Education for Architecture Students: An Alternative Program to Learn Ankara*

Özlem Dengiz Uğur

Museum Kumbaram

ABSTRACT

In the 21st century, superhuman speed and its effects on social life, settlements growing fast and changing in a short time shorten the life of urban architecture, and urban identity, culture, and history cannot keep up with this speed and are damaged. In the context of architectural education, the question of "to what extent architectural students know about the architectural elements that shape the identity and history of the cities they live in" is the starting point of this research. With the awareness that museums are effective learning areas in architectural education processes with their changing and renewed functions, this study was conducted specifically in Ankara. The data obtained from the applications and interviews conducted with the faculty members and students who teach architecture education indicate that students have quite limited knowledge about the architectural history of the city they live in when they start their architectural education. In the proposed educational study, architecture students studying in Ankara are enabled to get to know the history of the city they live in with rich content by experiencing, producing, and sharing the spaces; The aim is to support architectural education with museum education criteria and methods and, in this way, to develop students' urban awareness. In this regard, the application findings of the museum education package prepared for architecture students by examining the content and achievements of courses related to urban history show that: Students participated in museum education activities voluntarily, took an active role, and were informed. They expressed their desire to participate in museum education again. Consequently, it has been concluded that the contents of the courses related to cities and their architectural history in the formal education program can be supported by museum education within the scope of the informal activities of architectural education. Similar new research and applications can be applied in each city.

Keywords: Museum education, informal education, architectural education, urban history, Ankara city

Type: Research

Article History

Received: 09.10.2023

Accepted: 02.11.2023

Published: 30.11.2023

Corresponding Author:

Özlem DENGİZ UĞUR

SCREENED BY

Göbeklitepe Archaeological Site
Şanlıurfa

Suggested Citation

Dengiz Uğur, Ö. (2023). Museum education for architecture students: an alternative program to learn Ankara. *Journal of International Museum Education*, 5(1), 15-30. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.1373640>

About The Author

KUM Özlem Dengiz Uğur, she is an architect and museum educator. She graduated from Interdisciplinary
MUZEBAM Museum Education master program of Ankara University and has been working as a director at Museum
RAM Kumbaram since 2021. E-mail: odengiz@muzekumbaram.museum, <https://orcid.org/0000-0003-4975-2898>

*This article was prepared within the scope of the thesis titled "Education Tool for Architecture Students to Experience the Historical Sites of the City Where They Live in in the Context of Museum Education (Ankara Example)", which was prepared under the supervision of Ayşe Çakır İlhan at Ankara University Institute of Educational Sciences, Department of Interdisciplinary Museum Education Master of Arts Programme.

Mimarlık Öğrencileri için Müze Eğitimi: Ankara'yı Öğrenmek için Alternatif Bir Program*

Özlem Dengiz Uğur

Müze Kumbaram

ÖZ

21. yüzyılda insanüstü hız ve toplumsal yaşama etkileri, kısa sürede büyüyen ve değişen yerleşimler, kent mimarisinin ömrünü kısaltmakta, beraberinde kent kimliği, kültürü ve tarihi bu hıza ayak uyduramayıp zarar görmektedir. Mimarlık eğitimi bağlamında öğrenciler, yaşadıkları kentlerin kimliğini, kültürünü ve tarihini şekillendiren mimari öğeleri ne ölçüde biliyorlar sorusu bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Müzelerin değişen ve yenilenen işlevleriyle mimarlık eğitimi süreçlerinde etkili öğrenme alanları oldukları bilgisiyle Ankara özelinde gerçekleştirilen bu çalışmada, mimarlık eğitimi veren öğretim elemanları ve öğrencilerle gerçekleştirilen uygulama ve görüşmelerden elde edilen veriler, mimarlık eğitimine başladıklarında öğrencilerin, yaşadıkları kentin mimarlık tarihine ilişkin çok az bilgiye sahip oldukları yönündedir. Önerilen eğitim çalışmasında Ankara'da eğitim gören mimarlık öğrencilerinin mekânları deneyimleyerek, üretirken ve paylaşarak, yaşadıkları kentin tarihini zengin bir içerikle tanımaları sağlanırken; beraberinde mimarlık eğitimlerinin müze eğitimi ölçütleri ve yöntemleri ile desteklenmesi ve bu yolla, öğrencilerin kentlilik bilinçlerinin geliştirilmesi amaç edinilmiştir. Bu doğrultuda kent tarihi ile ilgili derslerin içerik ve kazanımları incelenerek mimarlık öğrencileri için hazırlanan müze eğitimi paketinin uygulama bulguları; öğrencilerin müze eğitimi etkinliklerine gönüllü olarak katıldıklarını, aktif rol aldıklarını ve bilgilendiklerini, memnuniyetlerini ve müze eğitimine tekrar katılma isteklerini ifade ederek eğitimi tamamladıklarını göstermiştir. Bu çalışmada mimarlık fakültelerinde okutulan kentlerin mimarlık tarihine ve kente dair derslerin örgün eğitim programındaki içeriklerinin güncellenebileceği, mimarlık eğitiminin okul dışı faaliyetleri kapsamında müze eğitimi çalışmaları ile desteklenebileceği, her kentte benzer yeni araştırmalar ve uygulamalar yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, okul dışı öğrenme, mimarlık eğitimi, kent tarihi, Ankara

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi

Gönderim: 09.10.2023

Kabul: 02.11.2023

Yayınlanma: 30.11.2023

Sorumlu Yazar:

Özlem DENGİZ UĞUR

SCREENED BY

Göbeklitepe Arkeolojik Alanı / Şanlıurfa

Önerilen Atıf

Dengiz Uğur, Ö. (2023). Mimarlık öğrencileri için müze eğitimi: Ankara'yı öğrenmek için alternatif bir program. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 5(1), 15-30. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.1373640>

Yazar Hakkında

KUM Özlem Dengiz Uğur, mimar ve müze eğitimcisidir. Ankara Üniversitesi Disiplinlerarası Müze Eğitimi
MÜZEB A yüksek lisans programından mezun olmuş olup, 2021 yılından itibaren Müze Kumbaram'da yönetici olarak
RAM çalışmaktadır. E-mail: odengiz@muzekumbaram.museum, <https://orcid.org/0000-0003-4975-2898>

*Bu makale Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan danışmanlığında hazırlanan "Mimarlık Öğrencilerinin Yaşadıkları Kentin Tarihi Mekânlarını Müze Eğitimi Bağlamında Deneyimlemelerine Yönelik Eğitim Paketi (Ankara Örneği)" adlı tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

International Council of Museums (ICOM, 2023), which has included the concepts of teaching and education in its definitions of museums since 1951, defined a museum in 2022 as "A non-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible, and inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing."

Educational studies in museums, implemented in different historical periods, constitute a field of expertise known today as museum education. Museum education, which was first systematically defined by Greenhill (1999, 2007), has been evaluated as a lifelong, active, effective, participatory, and innovative process in which a relationship is established between the museum's collections and the interests of visitors (Karadeniz et al., 2015). According to the ICOM (ICOM, 2010), museum education is an interaction process that includes a set of values, concepts, knowledge, and experiences for the development of the visitor, the collection of new information, pedagogical methods, and development. This interaction process is also an example of out-of-school education.

Based on the idea that knowledge, skills, and values can be gained by all segments of society by taking advantage of this potential of museums and museum education, although this study focused on undergraduate students of architecture education, it is thought that similar studies can be carried out with different professional disciplines.

Settlements of all sizes and ultimately cities are museums in themselves, and architecture is everywhere. Experiencing existing designs from the furniture scale to the urban planning scale; activities such as traveling, seeing, hearing, touching, smelling, drawing, photographing, documenting, interdisciplinary interpreting, and discussing can be described as urban internships.

According to the results of the surveys applied to the students of the architecture departments of the universities in Ankara in the 2017-2018 academic year to question their knowledge of eight places in Ankara and to the faculty members to evaluate their students, it was seen that the architecture students at the beginning of their undergraduate education did not know enough about the places that represent the architectural history of the city they live in. This research was developed as a result of the need to support the courses on the architectural history of cities in faculties with applied training studies in the field so that students can gain more permanent knowledge.

In the text of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-International Union of Architects

(UNESCO-UIA) Architectural Education Charter (2004), the first points to be taken into consideration in the creation of an architectural education program are both human, social, cultural, urban, architectural and environmental values. There is also an awareness of responsibility towards the architectural heritage. In the same text, acting by taking into account the knowledge created by previous historical and cultural examples in local and world architecture, which are among the skill acquisitions that architectural education should provide, understanding of the historical heritage in the built environment, awareness skills regarding the connections between architecture and other creative disciplines are included in this study can be associated.

The city is a settlement unit that is in constant social development and where the needs of the society such as settlement, shelter, commuting, working, resting, and entertainment are met, where very few people engage in agricultural activities, is more densely populated than the villages and consists of small community forms (Keleş, 1998). It is possible to group the elements that make up the urban identity as identity elements originating from the natural environment, the built environment, and the social environment. Another concept intertwined with urban identity is urban image. City image is the impressions an individual gets from the urban environment and the elements he uses to describe the urban environment.

Nora (2006), defines memory as follows in her book titled *Sites of Memory*, in which he draws attention to the memory-space relationship; memory is always life itself produced by lived groups. While he says that memory is refreshed, especially about holidays, emblems, monuments, commemorations, praise speeches, dictionaries, and museums, he also states that the most striking symbols are seen in connection with these concepts, depending on the will of the people or the centuries. This is also the case in the Ankara example; with the declaration of the republic, a kind of memory place was created with the public buildings, squares, monuments, statues, and ceremonies built within the scope of the nation-state project.

Ankara and its surroundings, which have hosted civilizations of different importance and power throughout history, have also been the administrative center of some of these civilizations, with its continued status as a residential area. Following its declaration as the capital on October 13, 1923, just before the establishment of the Republic of Turkey, the development process that started in the city with the opening of the National Assembly in 1920 gained new momentum. When we look at it from this perspective, the construction works of the new regime that started immediately after 1923 for Ankara; with its streets, boulevards, squares, parks, and statues, it can be said that it is a "Museum of the History of Republic and History of Architecture" as a city in itself.

Method

In this research, descriptive data analysis was conducted using the scanning model within the scope of qualitative research methods.

Qualitative research; can be defined as research in which qualitative data collection methods such as observation, interview, and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events realistically and holistically in a natural environment (Yıldırım et al., 2013). Survey models are research approaches that aim to describe a past or present situation as it exists. The event, individual, subject, or object that is the subject of the research is tried to be defined within its conditions and as it is (Karasar, 2015).

In this research, semi-structured interview forms and surveys were used to collect data. All of the surveyed experts are from the discipline of architecture. Experts were asked to write down what their students knew about Ankara with open-ended questions.

In the first question of the survey applied to the students, they were asked how long they had lived in Ankara, and in the second question, they were asked to mark the places they knew about the places that would be used in the training package and write down their most important features. The evaluation forms answered by the students before and after the training, to whom the museum education package prepared within the scope of the study was applied, were accepted as the evaluation data of the training package.

Discussion, Conclusion, and Suggestions

Within the scope of this research, the aims of the educational package designed to introduce the architectural history of Ankara to architecture students are; To support students in establishing a strong relationship with the city they live in, to create educational environments in which they can experience the built environment of the city, from all old and new layers, to provide participants with the practice of rapidly maturing their thoughts through activities that are turned into production in a short time, and to offer the opportunity to strengthen the dialogue between educators and students through the learning environment in which the educator is involved has been determined.

Interviews and practices conducted with the study groups converge on the conclusion that undergraduate architecture students do not know enough about Ankara, the city they live in, and the places that occupy an important place in the city's architectural history. The applications of the "Pursuing the Architectural Traces of the Young Republic" museum education package, prepared as a result of this research, with 41 students, showed that; The rate of students participating in activities with interest and enthusiasm is high. Students stated many times during the application that they were very impressed by the different formats of the education and that their awareness of the city changed. In this research, it was concluded that the contents of the courses on the architectural history of cities taught in architecture departments can be supported by museum education studies, and similar new research and practices can be carried out in every city.

GİRİŞ

1951 yılından itibaren müze tanımlarına öğretim ve eğitim kavramlarını dâhil eden Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM, 2023), en son 2022 yılında tanımını "Müze, somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı olan müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Etik ve profesyonel olarak toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurar, eğitim, eğlence, bilgi paylaşımı ve yansımaları için çeşitli deneyimler sunar." şeklinde güncellemiştir.

Farklı tarih aralıklarında, pratiğe geçirilen müzede eğitim çalışmaları, günümüzde müze eğitimi adıyla anılan bir uzmanlık alanını oluşturmaktadır. İlk kez sistematik biçimde Greenhill (1999, 2007) tarafından tanımlanan müze eğitimi, müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin ilgileri arasında ilişki kurulan, yaşam boyu, aktif, canlı, katılımcı ve yenilikçi bir süreç olarak değerlendirilmiştir (Karadeniz vd., 2015). Uluslararası Müzecilik Konseyi'ne (ICOM, 2010) göre müze eğitimi, ziyaretçinin gelişimine yönelik bir dizi değerler, kavramlar, bilgiler ve deneyimler bütünü, yeni bilgilerin toplanmasını, pedagojik yöntemleri ve gelişmeyi içeren bir kültürlenme sürecidir. Bu kültürlenme süreci aynı zamanda bir okul dışı eğitim örneğidir. Müze eğitime ilişkin çalışmalar müzelerde yapılabileceği gibi, müze ortamı haline getirilen sınıf ya da okulun başka bir yerinde de yapılabilir (İlhan vd., 2011).

Allard, Forest ve Boucher (1994), müze eğitiminin müze öncesi, müze ve müze sonrası etkinliklerinin birbirini tamamladığını ve katılımcılarda sorgulama, soru üretme, hipotez geliştirme, müzede yanıtlanacak soruları müze deneyimi öncesinde üretme, müzede nesne ile iletişime geçme, müzede bilgi toplama, keşfetme, elde edilen verileri müzede değerlendirme ve müze etkinliğinden sonra yeni sonuçlar geliştirme gibi becerilerin geliştirilmesinde katkı sağladığını belirtmektedir (Karadeniz vd., 2014). Müzelerin ve müze eğitiminin bu potansiyelinden faydalanarak toplumun her kesimine bilgi, beceri ve değerler kazandırılabilmesi düşüncesinden yola çıkarak, bu çalışmada mimarlık eğitimi lisans öğrencileri üzerine yoğunlaşmış olmakla beraber, benzer çalışmaların farklı meslek disiplinleriyle de yapılabileceği düşünülmektedir.

Mimarlık disiplininin müzecilikle ilişkisi çok yönlüdür. Müze binalarını tasarlayanın veya mevcut binaları müzeye dönüştürmenin ötesinde, tekil bir müze bile mimarlık ortamını teşhir edilen ürünleriyle farklı mekânlara ve zamanlara taşıyabilecektir. Her ölçekte yerleşimler ve nihayetinde kentler başlı başına birer müzedir ve mimarlık kentin her yerindedir. Mimarlık eğitiminin bir parçası olan büro ve şantiye stajları teorisinin paralelinde, uygulama pratiklerini deneyimleme fırsatlarıdır. Mobilya ölçeğinden kentsel planlama ölçeğine kadar mevcut tasarımları deneyimlemek; gezmek, görmek, duymak, dokunmak, koklamak, çizim yapmak, fotoğraflamak, belgelemek, disiplinlerarası yorumlamak, tartışmak gibi faaliyetler kent stajı olarak nitelendirilebilir.

Ankara'daki üniversitelerin mimarlık bölümlerinin öğrencilerine 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara'daki sekiz mekâna dair bilgilerini sorgulamak, öğretim üyelerine de öğrencilerini değerlendirmek üzere uygulanan anketlerin sonuçlarına göre lisans eğitiminin başlangıcındaki mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin mimarlık tarihini temsil eden mekânları yeterince tanımadıkları görülmüştür. Fakültelerdeki, kentlerin mimarlık tarihine yönelik derslerin, öğrencilerin daha kalıcı bilgi sahibi olabilmeleri için sahada yapılacak uygulamalı eğitim çalışmaları ile desteklenmesine duyulan ihtiyaç sonucunda bu araştırma şekillenmiştir.

Mimarlık Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme

Mimari tasarım, doğası gereği birçok iletişim, düşünce ve uygulama alanının bir araya geldiği (kültür, sanat, teknoloji, tarih, sosyoloji vb.) bir uzmanlık alanıdır. Bu iletişim alanları arasında anlamlı kurgular oluşturarak değerlendirmeler yapacak mimar-tasarımcının da, hem söz konusu alanlardaki genel kültürü hem de her hangi bir konuda tasarıma başlamadan önce uzun süreli hafızasında problem alanı ile ilgili veya ilgisiz, geçmiş deneyim, kültür, eğitim, uzmanlık gibi alanlardaki altyapısı, tasarımcının süreç öncesi bilgileri olarak değerlendirilebilir (Kahvecioğlu, 2001).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü- Uluslararası Mimarlar Birliği (UNESCO-UIA) Mimarlık Eğitim Şartı (2004) metninde, mimarlık eğitimi programının oluşturulmasında dikkate alınması gereken noktalar arasında ilk sırada hem insani, sosyal, kültürel, kentsel, mimari ve çevresel değerler hem de mimarlık mirasına karşı sorumluluk bilinci yer almaktadır. Aynı metinde mimarlık eğitiminin sağlaması gereken beceri kazanımları arasında yer alan yerel mimarlık ve dünya mimarlığında daha önceki tarihi ve kültürel örneklerin oluşturduğu bilgiyi dikkate alarak hareket etme, yapı çevredekî tarihi miras konusuna dair anlayış, mimarlık ve diğer yaratıcı disiplinler arasındaki bağlantılara ilişkin bilinç becerileri bu çalışma ile ilişkilendirilebilmektedir.

UIA'nın Mimarlık Eğitimi Komisyonu tarafından yayınlanan "UIA ve Mimarlık Eğitimi: Düşünceler ve Tavsiyeler" (2002) başlıklı raporunda ise mimarlık eğitiminin içeriğinde üniversite eğitimi öncesi eğitim, lisans eğitimi ve lisansüstü eğitim çalışmalarının kapsamında okul dışı öğrenme ortamlarının izlerini bulmak mümkündür. Ders içeriklerinde yer alan okul dışı etkinlikler; kendine özgü coğrafyalar ve kültürler, bunların ve tarihsel dönemlerin mimarlık tarihi üzerindeki izlerini tespit etmek üzere yapılan geziler, saha çalışmaları, deneyim pratikleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Raporda derslerin içeriklerinin yanı sıra mimarlık eğitiminin bütünü tariflenirken de, diğer enstitüler ve disiplinlerle organize edilmiş üniversite temelli veya tamamen üniversiteler harici çalışmalara, kurslara yer verilmiştir.

Müzelerin Eğitimde Kullanılması

Müze kavramının ilk oluşumundan itibaren, eğitim kavramını müze ile ilişkilendirmek olası görülmekle beraber, bu konuda sistematik çalışmalara 20. yüzyıla birlikte başlandığı söylenebilir. ICOM'un 1971'de Paris'te yaptığı dokuzuncu genel konferansta müzenin güçlü bir eğitim aracı olduğu vurgulanmış; Eğitim ve Kültürel Eylem Komitesi (CECA)'nin yıllık kongrelerinde müze eğitiminin çeşitli yönleri ele alınmıştır. CECA'nın 1976'da İsveç'te yaptığı kongrede ise bölge müzelerinin eğitimdeki rolü tartışılmıştır. Böylece 70'li yılların müze eğitiminde önemli bir dönüm noktası olduğu anlaşılmaktadır (Onur, 2012). Müze eğitimi 21. yüzyılın başından itibaren ise müzelerin önceliği haline gelmiştir.

Trilling ve Fadel (2009) hazırladıkları "21. Yüzyıl Becerileri" adlı çalışmada, içinde bulunduğumuz yüzyılda hızla değişen teknolojik gelişmeler, beraberinde oluşan kişisel ve toplumsal değişikliklerle, eğitim alanında 21. yüzyılda sahip olunması gereken becerileri sınıflandırmışlardır. Bu becerileri; öğrenme ve yenilik becerileri (yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği), bilgi, medya ve teknoloji becerileri (enformasyon okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı) ve yaşam ve kariyer becerileri (esneklik, adapte edilebilirlik, girişkenlik, kendini yönetme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik, sorumluluk, liderlik) şeklinde ifade etmişlerdir. Çalışmada vurgulanan birlikte öğrenme, deneyimleyerek öğrenme, okul dışı öğrenme, disiplinlerarası çalışmalar ve yaşam boyu öğrenme kavramları incelendiğinde müze eğitimi çalışmalarının 21. yüzyıl becerilerini destekleyici çalışmalar olduğu görülmektedir. Falk'a göre 21. yüzyılda daha çok insan serbest zamanını nitelikli değerlendirecek etkinliklere katılmaktadır. İnsanlar serbest zamanlarını yeni fikirler edinecekleri, öğrenecekleri ve deneyim kazandıracak eğitimlere yönelttiğinden eğitim çağdaş etkinliklerle zenginleştirilen bir alan olarak öne çıkmaktadır (Karadeniz, 2018).

Kent Tarihi, Mekân, Bellek, Ankara ve Müze Eğitimi

Kent, sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük topluluk biçimlerinden oluşan yerleşme birimidir (Keleş, 1998). Kent kimliğini oluşturan öğeleri doğal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri, yapılaşmış çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri ve sosyal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri olarak gruplamak mümkündür. Doğal çevre verileri olarak topografik durum, jeolojik durum, su ögesi, bitki örtüsü ve iklim koşulları kentleri birbirinden ayırır, özgün kılar ve kente kimlik kazandırır. Yapılaşmış çevre incelendiğinde ise, kentte yer alan her yapılaşmış öge kentin kimlik elemanı olarak değerlendirilemez. Bir yapının kentsel kimlik ögesi olarak ifade edilebilmesi, o yapının konum, form, görüntü, işlevsellik ve / veya

kent tarihinde taşıdığı anlam sebebiyle farklılaşması, özgünlük kazanması ile gündeme gelir (Ocakçı vd., yay. haz: Ersoy, 2016).

Kent kimliği ile iç içe diğer bir kavram ise kent imgesidir. Kent imgesi, bireyin kentsel çevreden edindiği izlenimler, kentsel çevreyi tarif ederken kullandığı elemanlardır. Lynch (2016) kent imgesinin içeriğini yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaretler şeklinde, beş farklı başlık altında toplar. Sahip olduğu doğal ve tarihsel yapıların kent üzerindeki etkisi hem kenti içinde yaşayanlar adına anlamlı kılar, hem de onu diğer kentlerden ayırt eden söz konusu öğeler, kent kültürünün maddi mirasıdır. Bu miras esasında kentin kendine özgü çehresini belirleyen, silüetini çizen ve bu sayede özgün kimliğini ortaya çıkaran doğal sürecin ürünüdür ve kimlik-kültür ilişkisinin somut bir sonucudur. Kent kültürünü meydana getiren en önemli unsurlarından biri olan tarihsel mirasın sürdürülmesi yani geçmişten geleceğe aktarılması bu noktada kentlerin devamlılığının garantisidir (Güler vd., 2016). Infante (2004) mimarinin birkaç yazılı yapıt dışında, olası tek tarih biçimi olduğunu iddia ederken, onu tek başına dilsiz ama dilbaz bir tanık olarak tarif eder; bir bina bin söze değer çünkü süregelen, süregelen bir görüntüdür. Pek çok şey yok olup giderken, İngiltere'nin katı Viktorya Dönemi'nden günümüze kalan Viktorya'nın hem eşini (Albert Memorial, Albert Hall) hem de kendisini (Viktorya ve Albert Müzesi) ölümsüzleştirdiği mimari yapıtlardır.

Bellek üzerine yapılan tanımlamalar; belleğin deneyim, duyum, algı gibi kavramlarla, kavrayışları canlı tutabilme yetisi olduğunu; sadece geçmişten ibaret olmadığını, geçmişte depolanan imgelerin, olayların ya da kişilerin, şimdi ve gelecekte depolanacaklar ile ilişkilendirilerek üst üste çakıştırıldığını ifade etmektedir (Avcıoğlu vd., 2017). Nora (2006) ise bellek-mekân ilişkisine dikkat çektiği Hafıza Mekânları adlı kitabında belleği şöyle tanımlar; hafıza her zaman yaşanan gruplar tarafından üretilen yaşamın kendisidir. Bu amaçla hafıza anımsama ve unutma diyalektiğine açık, onların sürekli biçim değiştirmesinden habersiz, her türlü kullanımlara ve el oyunlarına karşı çok duyarlı, uzun belirsizliklere ve ani dirilmelere elverişlidir ve devamlı bir gelişme halindedir. Hafızanın, özellikle bayramlar, amblemler, anıtlar, anma törenleri, övgü söylevleri, sözlükler ve müzeler ile ilişkili olarak tazelendiğini söylerken, insanların iradesine ya da yüzyıllara bağlı olarak en çarpıcı simgelerin de bu kavramlarla bağlantılı olarak görüldüğünü dile getirir. Ankara örneğinde de böyledir; cumhuriyetin ilanı ile ulus-devlet projesi kapsamında inşa edilen kamu binaları, meydanlar, anıtlar, heykeller ve düzenlenen törenlerle bir tür hafıza mekânları yaratılmıştır.

Dünya metropollerini gerçek anlamda metropol yapan coğrafi mekândaki büyüklüklerinden çok barındırdıkları karmaşıklık, çeşitlilik ve etkinlik yoğunluğu ile küresel ölçekte çekiciliklerini arttırarak sürdüren tarihî merkezleridir. Bir kamusal alan olarak kentin ve kentselliğin sürdürülmesi kent merkezinin çok katmanlı tarihî dokusunun ve kamusal mekânlarının varlığı ile doğrudan ilişkilidir. Kamusal alanın önemli bir bileşeni olan

kolektif bellekte dolayısıyla kentlilik bilincinde tarihî mekânlarıyla kent merkezleri çok önemli bir yer işgal eder (Bilsel, 2006). Paleolitik dönemlere kadar uzanan geçmişinin yanı sıra, tarih boyunca farklı önem ve güçteki uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Ankara ve çevresi, yerleşim bölgesi olma sürekliliğini koruyan konumu ile aynı zamanda bu uygarlıkların bir kısmının da yönetim merkezi olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının hemen öncesinde 13 Ekim 1923'te başkent ilan edilmesinin ardından da kentte 1920'de Millet Meclisi'nin açılmasıyla başlayan gelişim süreci yeni bir ivme kazanmıştır.

Bir başkentin imarı sadece şehri alt ve üst yapılara kavuşturan teknik bir süreç olarak düşünülmemelidir. İmar sürecinin bir plan çerçevesi içinde başlatılması, her şeyden önce, siyasal bir tercihtir. Dünya deneyimine bakınca, başkentlerin, ülke yöneticilerinin hayat görüşlerinin simgesi olmak üzere kurulup, imar edilmiş olduklarını görürüz. Cumhuriyet'in başkenti Ankara'nın imarı da Cumhuriyet'in kurucusunun devrimlerinden biri sayılır, şöyle ki; Ankara'nın kuruluşu Atatürk'ün çağdaşlaşma ilkesinin bir cins somutlaşmasıdır (Tankut, 1993). Ankara bir yandan yeni devletin başkentliğini üstlenmiş, bir yandan da Batılı yaşam tarzının, yeni planlama anlayışının ve modern mimari yaklaşımının ülkeye yerleştirilmesine ön ayak olmuştur (Duru, yay. haz: Cantek, 2017). Bu açıdan baktığımızda Ankara için 1923 sonrasında hemen başlayan yeni rejimin imar çalışmaları; caddeleri, bulvarları, meydanları, parkları ve heykelleri ile kendisi başlı başına kent olarak, bir "Cumhuriyet Tarihi-Mimarlık Tarihi Müzesi" dir denilebilir. Cumhuriyet tarihi, dediğimizde de bunu siyasal yaşantının beraberinde kültür, sanat, mimari, sosyal yaşantıdaki gelişmeler ve modernleşme çabalarıyla birlikte bir bütün olarak değerlendirmek gerekecektir. Benzer şekilde Bayraktar (2017) da başkent Ankara'yı sahip olduğu Cumhuriyet dönemi kamusal yapılarının yanı sıra var olan sivil mimarlık örnekleriyle birlikte "Cumhuriyet Tarihi Müzesi" olarak nitelendirir. Başkentin Cumhuriyet tarihi ve mimarlık tarihi kapsamında içerdiği bu potansiyel bu araştırma sonucunda mimarlık öğrencileri için eğitim paketi hazırlanırken kaynak oluşturmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, mimarlık öğrencilerinin kent mekânlarını deneyimleyerek, üreterek ve paylaşarak, yaşadıkları kenti mimari bir içerikle tanımlarını sağlarken, beraberinde mimarlık eğitiminin müze eğitimi ölçütleri ve yöntemleriyle desteklenmesi, öğrencilerin kentlilik bilinçlerinin geliştirilmesidir. Bu doğrultuda mimarlık lisans öğrencileri le Ankara'da belirlenen Tarihi mekanlarda müze eğitimi yöntem ve teknikleri kullanılarak eğitimler gerçekleştirmek ve bu eğitimleri içeren bir eğitim paketi hazırlamak hedeflenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Öğrenciler mimarlık lisans eğitimine başlarken, yaşadıkları kentin mimarlık tarihine ilişkin mekân bilgileri nedir?

- Mimarlık lisans eğitim programında öğrencilere yaşadıkları kenti tanıtan dersler var mıdır?
- Mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kenti daha iyi tanımaları için hazırlanacak eğitim paketinin içeriği nasıl olmalıdır?
- Müze eğitimi uygulamalarına katılan mimarlık öğrencilerinin geliştirilen eğitim paketi hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kapsamında tarama modeli kullanılarak betimsel veri analizi yapılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım vd., 2013). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey, konu ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2015).

Bu çalışma mimarlık lisans eğitimi birinci sınıf öğrencileri ile Ankara'da Cumhuriyet Caddesi ve Kumrular Caddesi bölgesinde (Görsel 1), aşağıda listesi yer alan yapı çevrede, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içinde gerçekleştirilmiştir. 1920-1950 tarihleri arasında inşa edilmiş olan mekânlar seçilirken, mimarlık öğrencilerine geniş bir yelpazeyle farklı deneyimler yaşatabilmek amacıyla mimarlarının ve kullanım amaçlarının farklılık göstermesi tercih edilmiştir.

- II. Meclis Binası - Cumhuriyet Müzesi
- Sümerbank Binası
- Sergi Evi - Opera Binası
- Gençlik Parkı
- Türk Ocağı - Halkevi - Resim Heykel Müzesi
- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF)
- Güvenpark - Güven Anıtı
- Saraçoğlu Mahallesi

Görsel 1. Müze eğitimi paketinde yer alan mekânları (modülleri) ve güzergâhı gösterir harita¹

Çalışma Grubu

Bu çalışmada üç çalışma grubu yer almaktadır:

I. Çalışma Grubu; anket uygulanan Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Türk Eğitim Derneği Üniversitesi (TEDÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ) Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden birer öğretim elemanı ve Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden iki öğretim elemanı olmak üzere toplam 7 öğretim elemanından oluşmaktadır.

II. Çalışma Grubu; anket uygulanan Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 63, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 69, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 103, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 42, TEDÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 63, TOBB ETÜ Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 51 öğrenci olmak üzere toplam 391 öğrenciden oluşmaktadır.

III. Çalışma Grubu; hazırlanan müze eğitimi paketinin örnek uygulamalarının birlikte gerçekleştirildiği Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 5, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden 18, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 8, TEDÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 10 olmak üzere toplam 41 öğrenciden oluşmaktadır.

¹Kaynak: Uydu görüntüsü Google Earth yazılımıyla alınmış, araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. (Digital Globe, 2018 <http://www.earth.google.com>, 01.06.2018)

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anketler kullanılmıştır. Anket uygulanan uzmanlarının tamamı mimarlık disiplininindir. Anket formunda açık uçlu sorularla kendilerinden, mimarlık lisans eğitimine gelen öğrencilerinin Ankara kentini ne düzeyde ve içerikte tanıyor olduklarını tespit edebildikleri ölçüde yazmaları istenmiştir. Öğretim elemanları üniversitelerinde ziyaret edilerek anket formları bırakılmış, sonrasında formlar elektronik posta ile toplanmıştır. Anket çalışmalarına ek olarak, sanat tarihçi, şehir plancı ve sanat eğitimcisi uzmanlardan da görev yaptıkları üniversitelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüş alınmıştır.

Öğrencilere uygulanan anketler ise iki sorudan oluşmaktadır. Birinci soruda Ankara'da kaç yıldır yaşadıkları sorulmuş, ikinci soruda ise eğitim paketinde de kullanılacak Tablo 1 de yer alan mekânlardan bildiklerini işaretlemeleri ve en önemli özelliklerini yazmaları istenmiştir. Bu çalışma kapsamında hazırlanan öneri müze eğitimi paketinin uygulandığı mimarlık öğrencilerinin eğitim öncesi ve eğitim sonrası cevapladıkları değerlendirme formlarıyla birlikte eğitim paketinin değerlendirme verileri olarak kabul edilmiştir.

Verilerin analizi için betimsel veri analizi kullanılmıştır. Daha çok kavramsal yapısının önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılan betimsel analiz yöntemine göre elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım vd., 2013). Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinden, görüşme formu, anketler ve gözlemlerden yola çıkarak bir çerçeve oluşturulmuş, çalışmanın alt amaçları doğrultusunda elde edilen veriler, oluşturulan bu tematik çerçeveye göre bir araya getirilmiş ve yorumlanmıştır. "Ankara'yı tanımak" ve "mimarlık öğrencisi olmak" temalarına karar verilerek, görüşme formu ve anketler bu iki tema altında düzenlenmiş, alınan cevaplar bu temalar çerçevesinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Anketlerin sonuçları sayılarla ve yüzdelere ölçülebilecek şekilde somuttur (Tablo 1 ve Tablo 2). Ayrıca araştırmada görüşülen, anket yapılan ve gözlenen bireylerden yer yer doğrudan alıntılar yapılarak, dikkat çekici bazı betimlemeler de aktarılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Mimarlık öğrencilerinin Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin bilgi düzeyleri, mimarlık lisans eğitiminde yer alan kenti tanıtan dersler ve içerikleri, müze eğitimi paketinin uygulanması ve öğrenci görüşleri bu başlık altında sunulmaktadır.

Mimarlık Öğrencilerinin Ankara'nın Mimarlık Tarihine İlişkin Bilgi Düzeyleri

Çalışmaya katılan uzmanların büyük bölümü mimarlık lisans öğrenimi gören öğrencilerinin yaşadıkları kent Ankara'yı yeterince tanımadıklarını, özellikle birinci sınıf öğrencilerinde bu oranın çok yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Uzmanların Ankara geneli, Ulus ve Kızılay bölgelerinin yanı sıra bu çalışma kapsamında eğitim paketi hazırlanan Atatürk Bulvarı ve yakın çevresindeki mekânlar özelinde de öğrencileri ile ilgili yorumları benzerdir. Öğrencilerin kentte mimari değer taşıyan yapıları ve kent tarihinin anlamsal değerlerini içeren mekânlarını yeterince tanımadıklarını düşünmektedirler.

B.İ: Öğrenciler de, tıpkı diğer Ankaralıları gibi, uzun süredir periferideki² konut bölgeleri, alışveriş merkezleri ve iş merkezleri/okullar üçgenine ve bunların arasındaki hızlı trafik kanallarına sıkışmış durumdadır. Ankara'nın özellikle Ulus ve Kızılay gibi merkezleri mecbur olmayanın içinden bile geçmediği bölgeler haline geldiler. Doğal olarak öğrencilerin Ankara'da büyümüş olanları bile bu bölgeleri, ve dolayısıyla Ankara'yı neredeyse hiç bilmediklerini söyleyebiliriz.

P.G.Ö: "Vermiş olduğum dersler kapsamında Ankara'daki farklı dönemlerdeki mimarlık eserlerini göstermeye ve anlatmaya çalışıyorum. Doğma büyüme Ankaralı olan öğrenciler dahil olmak üzere hepsi anlatılan alan ve yapıları ilk kez gördüklerini, böyle yerler olduğunu bilmediklerini ifade ediyorlar.

Uzmanlar ayrıca, derslerde özellikle mimarlık ve kent üzerine, kentte tarihsel önem taşıyan yapılar ve mekânlar üzerine yapılan tartışmalarda öğrencilerin adı geçen yapılara ve mekânlara ait görüşlerinin çok az olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin derslerde ve stüdyo çalışmalarında Ankara'daki Cumhuriyet Dönemi yapılarını ve müzeleri gezmediklerini, Kızılay ve Ulus bölgesine çok nadir olarak gittikleri de uzmanların vurguladıkları bir saptamadır. Öğrencilerin kendilerine araştırma konusu olarak verilen bazı semtlere gitmekte tereddüt ettikleri de vurgulanmıştır.

Uzmanlara göre, öğrencilerin de diğer Ankaralıları gibi, uzun süredir merkezin çeperindeki konut bölgeleri, alışveriş merkezleri ve iş merkezleri/okullar üçgenine ve bunların arasındaki hızlı trafik akışına sıkışmış durumdadır. Kampüs üniversitelerindeki öğrencilerin kentte geçirdikleri sürenin kısıtlı, böylelikle kentle kurdukları ilişkinin zayıf olması, kenti servis durakları ve güzergâhlarıyla tanımaları, özel araç sahibi olanları da kenti algılayamamalarına sebep olmaktadır. Kent içi toplu taşıma araçlarından faydalanılmaması, öğrencilerin kent içinde belirli kısıtlı alanlarda hareket etmeleri, Ulus ve Kızılay gibi merkezlerin mecbur olmayanların içinden bile geçmediği bölgeler haline gelmiş olması ve Ulus ve Kızılay'ın bir çekim noktası, cazibe merkezi veya sosyal çevre olmadığının düşünülmesi de önemli saptamalar arasındadır.

² Merkezin dış sınırındaki

Mimar ve ilişkili disiplinlerden öğretim elemanlarına göre, öğrencilerin kent ile kurdukları ilişki barınma, eğitim ve yakın çevrelerini kapsayan eğlence alanları ile sınırlıdır. Üniversite öncesi eğitim sisteminin ve üniversiteye geçiş sisteminin de olumsuz etkileriyle, öğrencilerin kentin bütünü ile kurdukları ilişki zayıftır. Oysaki kentin bütünüyle kurulan güçlü bir ilişki mimar adaylarının eğitim süreçleri ve sonrasında meslek icraları açısından önemli bir ihtiyaçtır.

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda yaşadıkları Ankara kentini yeterince tanımadıkları saptanmıştır. Ankette belirtilen Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların, çalışmaya katılan 391 mimarlık öğrencisi tarafından bilinirliği Tablo 1'de gösterilmiştir. Çalışmada yer alan sekiz mekânın ankete katılan bazı öğrencilerin ifade edebildiği belli başlı özellikleri dikkate alınmadan, sadece bilinirliklerine bakıldığında; 391 öğrenci arasında II. Meclis Binası'nın %54, Sümerbank Binası'nın %29, Opera Binası'nın %51, Gençlik Parkı'nın %83, Resim Heykel Müzesi'nin %17, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin %30, Güvenpark'ın %86, Saraçoğlu Mahallesi'nin %5 oranında bilindiği saptanmıştır.

Bu oranlar, mimarlık lisans eğitimine yeni başlamış öğrencilerin "Ankara'yı tanıma" düzeyinin düşük olduğunu ve uzmanların bu konudaki görüşlerinin desteklendiğini göstermektedir.

Öğrencilere uygulanan ankette, bilinirlikleri sorgulanan mekânların hangi özellikleri ile bilindiklerine dair verilen cevaplar gruplanarak, Tablo 2 de gösterilmiştir. Ankette belirtilen mekânı bildiğini belirten öğrenciler içinde, o mekâna dair kendisince en önemli özelliği belirtebilen öğrencilerin oranı; II. Meclis Binası için 49%, Sümerbank Binası için %60, Opera Binası için %56, Gençlik Parkı için %62, Resim Heykel Müzesi için %51, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi için %47, Güvenpark için %64, Saraçoğlu Mahallesi içinse %50'dir.

Tablo 1.

Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların ankete katılan öğrenciler tarafından bilinirliği

Modül (Mekân)	Katılımcıların Ankara'da Yaşama Süreleri					Toplam (kişi)	Bilinirlik (%)
	5 yıl altı	6-10 yıl	11- 15 yıl	16- 20 yıl	20 yıl üstü		
II. Meclis Binası	74	9	11	102	14	210	%54
Sümerbank Binası	34	7	6	58	7	112	%29
Sergi Evi – Opera Binası	67	12	13	96	12	200	%51
Gençlik Parkı	124	16	21	146	17	324	%83
Türk Ocağı-Halkevi-Resim Heykel Müzesi	20	2	6	32	5	65	%17
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	29	6	7	63	14	119	%30
Güvenpark-Güven Anıtı	144	15	20	139	17	335	%86
Saraçoğlu Mahallesi	5	1	0	6	6	18	%5

Mimar öğretim elemanlarıyla yapılan anket çalışması verilerinden, üniversitelerin mimarlık lisans programlarında, öğrencilerin Ankara'yı ve tarihi mekânlarını doğrudan veya dolaylı olarak tanıyabilecekleri çeşitli derslerin varlığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan uzmanların görev yaptığı üniversitelerin programlarında; Mimarlık Tarihi, Mimarlık Kültürü, Tarih ve Kuramları, Mimari Kalıtı Koruma, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Modern Türkiye Mimarlığı ve Kent Okumaları adı altında zorunlu dersler ve Türkiye'de 20. Yüzyıl Mimarlığı, Ankara'da Kamusal ve Özel Alan, Tarihi Mekânların Analizi, Toplumsal Yapı ve Mekân İlişkisi, Tarihi Kentlerde Mekân Kent ve Mimarlık, Kent ve Mimarlık, Ankara'da Kent ve Mimarlık, Kent Kültürü ve Yerel Tarihler, Mimarlık Üzerine Okumak ve Yazmak adı altında seçmeli dersler yer almaktadır. Bu zorunlu ve seçmeli derslerin okutulduğu dönemler, üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte çoğunluğu 2. ve 3. sınıfların bir kısmı da 4. sınıfların ders programında mevcuttur.

Uzmanlar öğrencilerin Ankara'nın tarihi mekânlarını ve bu çalışma kapsamında hazırlanması düşünülen müze eğitimi paketinin rotasında yer alan mekânları doğrudan veya dolaylı olarak tanıyabilecekleri derslerin, bir kısmının teorik olarak işlendiğini, yerinde görmek maksatlı teknik gezi ve saha çalışmalarının çok önemsendiğini fakat yerinde incelemelerin

sınırlı bölgelerde ve mekânlarda gerçekleştirilebildiğini, ilgili dersi alan öğrencilerle yapılan teknik gezilerde katılım sayısının fazlalığı sebebiyle öğrenmenin bazen yüzeysel kalabildiğini de ifade etmişlerdir.

Tablo 2.

Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların ankete katılan öğrenciler tarafından bilinen özellikleri ve sayısal dağılımı

Modül (Mekân)	Bilinen üç özellik	Bilen kişi sayısı	Bilen toplam kişi sayısı
II. Meclis Binası	Cumhuriyet temsil	24	75
	Tarihi mimari / Estetik mimari	25	
	İdare merkezi	26	
Sümerbank Binası	Cumhuriyet'in ilk bankası / İlk holding	13	48
	Tarihi bina	17	
	Estetik mimarisi	18	
Sergi Evi – Opera Binası	Sanatsal kimliği	31	101
	Estetik dış görünüş / Estetik iç mimari	64	
	Ankara'nın ilk / tek opera binası	6	
Gençlik Parkı	Lunapark / Eğlence merkezi	106	179
	Büyük yeşil alan	63	
	Kozmopolit / Güvensiz	10	
Türk Ocağı-Halkevi-Resim Heykel Müzesi	Sanatsal ortam	16	29
	Görkemli mimari / Estetik mimari	13	
	*		
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	İlk fakülte / İlk üniversite / Atatürk kurdu	16	39
	Estetik mimari / Tarihi mimari	18	
	Siyasi olaylar	5	
Güvenpark-Güven Anıtı	Buluşma noktası / Merkezi yer	98	174
	Dolmuş durakları / Otobüs durakları	42	
	Yeşil alan / Dinlenme yeri / Ferah yer	34	
Saraçoğlu Mahallesi	İlk toplu konut / Eski mahalle	6	9
	Kızılay'ın gürültüsü içinde huzurlu	3	
	*		

*Üçüncü özellik tespit edilememiştir.

Müze Eğitimi Paketi, Uygulaması ve Öğrenci Görüşleri

Mimarlık öğrencilerine Ankara'nın mimarlık tarihini tanıtmak üzerine kurgulanan eğitim paketinin amaçları şu şekilde belirlenmiştir;

- Mimarlık disiplini için kent aynı zamanda bir okuldur. Bu yaklaşımla mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin bütünüyle güçlü bir ilişki kurmalarını desteklemek.
- Kentin yapılı çevresinden, eski yeni tüm katmanlarından mimarlık öğrencilerinin deneyimleyecekleri eğitim ortamları oluşturmak.
- Kısa sürede üretime dönüştürülen etkinliklerle katılımcılara düşünceleri hızla olgunlaştırma pratiği kazandırmak.
- Eğitimcinin de dâhil olduğu öğrenme ortamıyla eğitimci-öğrenci arası diyalogu güçlendirme fırsatı sunmak.

“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” ismi verilen eğitim paketinde seçilen mekânlarda mimarlık okumalarının yapıldığı, resim, edebiyat, drama, fotoğraf gibi disiplinlerle beslenerek, eğlenceli deneyimlerin yaşandığı doğrudan katılımlı bir içerik hazırlanmıştır.

Modüllerdeki etkinlikler, mekânın inşa edildiği yıllarda gerçekleştirilen faaliyetlere atıfta bulunacak şekilde tasarlanmıştır. Yaratıcı drama çalışmalarıyla benzer veya günümüze uyarlanmış örneklerinin canlandırılması planlanmıştır. Örneğin; II. Meclis'te kâtiplerin tutanakları kayda alma prosedürlerinin günümüz teknolojisi ile dramatize edilmesi, Gençlik Parkı'nda nikâh salonu önünde çekilen fotoğrafların benzerlerinin çekilmesi.

Bazı etkinlikler mekânın tasarlanma amaçlarını ve temel işlevlerini kavramaya yönelik tasarlanmıştır. Örneğin; Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Farabi Salonu'nda kürsüden seslenişler, Opera Binası'nda sahne gerisindeki atölyelerin incelenmesi (Görsel 2), Güvenpark'ı park gibi yaşamaya, hissetmeye çalışmak gibi.

Görsel 2. Opera binası atölyeler incelenirken (Araştırmacı Arşivi)

Eğitim paketinde öğrencilerin kısa soluklu mesleki denemeler yapabilecekleri etkinliklere yer verilmiştir. Örneğin; Resim Heykel Müzesi'nde bir kısım sergi alanının eskiz olarak planlara aktarılması, Saraçoğlu Mahallesi'nde seçilen bir binanın öğrencilerin hayal ettikleri tasarım ve hobi stüdyoları olarak planlanması (Görsel 3).

Görsel 3. Saraçoğlu Mahallesi'nde açık alanda tasarım (Araştırmacı Arşivi)

Öğrencilerin mekânlarda çizdikleri detay eskizlerini müze eğitimi sonrası grafik tasarım ve teknoloji desteği ile küçük ölçekli tasarımlara dönüştürebilecekleri etkinlikler kurgulanmıştır. Örneğin; II. Meclis'te olduğu gibi mimari öğelerin, DTCF'de olduğu gibi merdiven korkuluklarının detaylarından ve Ankara ile ilgili edebi eserlerin tasvirlerinden tasarlanması istenilen kartpostallar (Görsel 4) gibi.

Görsel 4. Kartpostal çalışması (Araştırmacı Arşivi)

Bazı etkinlikler öğrencilerin harita ve plan okuma, harita üzerinde konum ve güzergâh belirleme, iki boyutlu görsellerden, içinde bulunulan üç boyutlu mekânlara geçiş denemeleri olarak hazırlanmıştır. Örneğin; Gençlik Parkı (Görsel 5), Güvenpark ve Saraçoğlu Mahallesi'nin dağıtılan haritalar ile keşfedildiği etkinlikler gibi.

Müze eğitimi öncesi seçilen örnek mekânlarla bağlantılı olarak verilen dokümanlarla mimarlık akımları, yabancı mimar ve heykeltıraşların Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın mimarisindeki yeri, mimari yarışma kültürünün ilk örnekleri, yabancı mimar ve heykeltıraşlarla Türk mimarların ortak veya karşıt çalışmaları ile ilgili bilgiler aktarılmıştır.

Görsel 5. Gençlik Parkı planı (Araştırmacı Arşivi)

Müze eğitiminin içeriğiyle bağlantılı olarak, Cumhuriyet'in ilk yıllarında sosyal yaşam, kentli olma kültürü ve sanattaki gelişmeler, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte eğitime verilen önem ve ilk köklü eğitim yapıları, Ankara'nın heykelleri ve meydanları, Türkiye'nin ilk toplu konut projesinin oluşumu ve başkentin konut ihtiyacı tasarlanan bazı etkinliklerde vurgulanmıştır. Örneğin; Güvenpark'ta yer alan anıt okuma (Görsel 6), Gençlik Parkı'nda inşa edildiği dönemlerde çekilen fotoğrafların incelenmesi ve aynı noktalarda benzerlerinin kurgulanması, Opera ve Halkevi Binası'nın salonlarının incelenmesi gibi.

Görsel 6. Güvenpark Güven Anıtı incelenirken (Araştırmacı Arşivi)

Derslik, amfi, stüdyo, laboratuvar, vb. örgün eğitim mekânlarından farklı olarak, müze eğitimi çalışmasının her modülü ayrı nicelik ve nitelikte mekânlarda uygulanmıştır. Bu mekânlar meclis binası, banka, satış mağazası, gösteri merkezi,

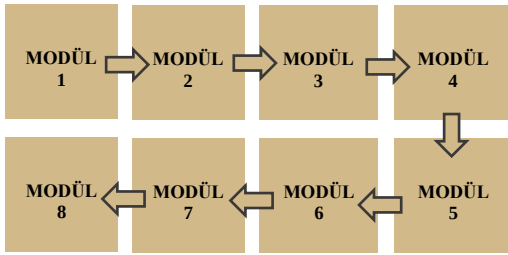

müze, fakülte yerleşkesi, rekreasyon alanı, park ve toplu konut projesi gibi birbirinden farklı mekanlardır. Eğitim paketi için Ankara'da 1923-1950 tarih aralığında Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren inşa edilen sekiz ayrı mekân örnek olarak seçilmiştir.

- MODÜL 1: II. Meclis Binası – Cumhuriyet Müzesi
- MODÜL 2: Sümerbank Binası
- MODÜL 3: Sergi Evi - Opera Binası
- MODÜL 4: Gençlik Parkı
- MODÜL 5: Türk Ocağı Binası - Halkevi - Resim Heykel Müzesi
- MODÜL 6: Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
- MODÜL 7: Güvenpark - Güven Anıtı
- MODÜL 8: Saraçoğlu Mahallesi

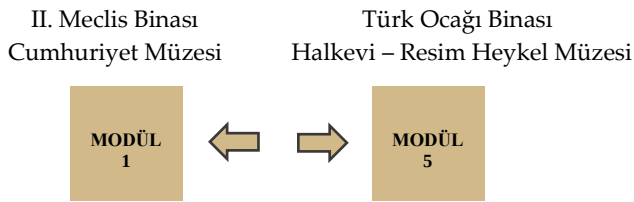
Tüm mekânların birlikte yer aldığı uygulamalar yapılabileceği gibi, mekânlar gruplanarak veya tek bir mekân seçilerek de uygulamalar gerçekleştirilebilecektir.

Modüller ve Rota

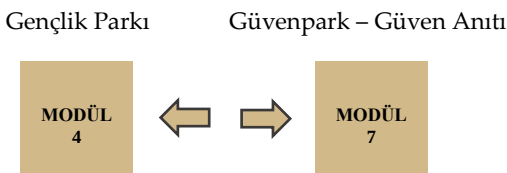

Örnek Rotalar

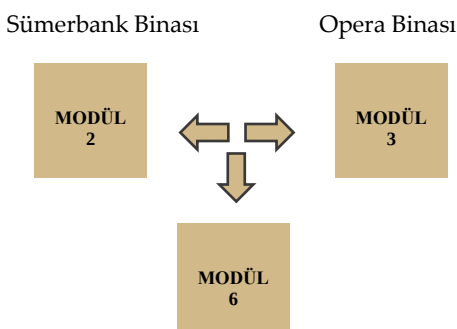
I. Ulusal Mimarlık Örnekleri

Park ve Rekreasyon Alanları – Heykeller

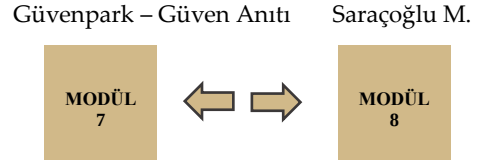

Yabancı Mimarlardan Örnekler

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Devlet Mahallesi

Her modülün girişinde süre, katılımcı grubu, katılımcı sayısı, kazanımlar ve araç gereçlere dair bilgiler yer almaktadır. Müze eğitimi etkinlikleri; müze öncesi etkinlikler, müzede etkinlikler ve müze sonrası etkinlikler olmak üzere üç bölümde planlanmıştır. Bu etkinlik süreçleri müze olmayan mekânlar için de aynı isimle ifade edilmiştir.

Tablo 3.

Müze eğitim paketinin uygulanan modülleri, süreler ve katılan üniversiteler

	Mekânlar	Süre	Üniversite	Tarih
1. Modül	II. Meclis Binası	70 dakika	Başkent Üniversitesi (I. Grup)	15 Nisan 2018
4. Modül	Gençlik Parkı	90 dakika		
2. Modül	Sümerbank Binası	100 dakika	- (girilemedi)	-
3. Modül	Sergi Evi – Opera Binası	90 dakika	ODTÜ	18 Nisan 2018
5. Modül	Türk Ocağı- Halkevi- Resim Heykel Müzesi	90 dakika	Atılım Üniversitesi	11 Nisan 2018
6. Modül	Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi	120 dakika	TED Üniversitesi	10 Nisan 2018
7. Modül	Güvenpark- Güven Anıtı	70 dakika	Başkent Üniversitesi (II. Grup)	14 Nisan 2018
8. Modül	Saraçoğlu Mahallesi	80 dakika		

Müze öncesi etkinlikler; Teknik Bilgi Formu ve Ön Değerlendirme Formu gönderilmesi, müze eğitimcisiyle katılımcı arasındaki müze eğitimine ilişkin bilgi alışverişi şeklinde planlanmıştır. Müzedeki etkinlikler; tanışma ve ısınma, plan, kroki okuma, bina ve açık alan keşfi, mimari detay keşif ve eskiz çalışmaları, kolektif fikir projesi üretme çalışmaları, donuk imge ve canlandırma çalışmaları, drama çalışmaları, kitap inceleme ve yazarlık çalışmaları, kartpostal, poster, kumaş deseni tasarımı, arabul etkinliklerinden seçkilerle tasarlanmıştır. Müze sonrası etkinlikler; geri bildirim almak üzere müze sonrası yapılacak

etkinliklerin tarifi, değerlendirme formu teslimi ve katılım belgesi verilmesi şeklinde hazırlanmıştır.

Müze eğitimi paketinde örnek olarak seçilmiş sekiz mekâna ilişkin bağımsız modüller hazırlanmış olup, uygulama öncesinde mekânlardan birinde (eski Sümerbank Genel Müdürlüğü) tadilat çalışmaları başlaması sebebiyle örnek uygulamalar yedi mekânda gerçekleştirilebilmiştir. Uygulama çalışmalarına 4 farklı üniversiteden 41 öğrenci (III. Çalışma Grubu) katılmıştır. Müze eğitimi paketinin uygulama süreci Tablo 3’de gösterilmiştir. Mekânlarda yapılan etkinliklere ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

II. Meclis Binası-Cumhuriyet Müzesi

Müze eğitimine katılan öğrencilerle Cumhuriyet Müzesi’nin (II. Meclis Binası) bahçesinde yapılan drama etkinliğinde (Görsel 7) katılımcılar daha önce fark etmedikleri, Ankara Palas’ın mimarisini de II. Meclis Binası ile birlikte dıştan da olsa inceleme fırsatı bulmaktan memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Bedenlerini kullanarak yaptıkları canlandırma etkinliğinin binanın simetrik cephesini kavramakta etkili olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyet Müzesi’nin çıktıkları dağıtılan yapı elemanlarının detaylarını (Ara-bul kağıtları) bulmaya çalışırken iç mekânda binanın duvar, tavan, zemin kaplaması, ısıtma ve havalandırma tesisatı, mobilya gibi detaylarını özümseme imkânları olmuştur.

Görsel 7. II.Meclis (Cumhuriyet Müzesi) bahçesi drama çalışması (Araştırmacı Arşivi)

Sergi Evi - Opera Binası

Opera Binasını bir kısım katılımcılar daha önce izleyici olarak kullanmış olmalarına rağmen ilk defa sahne arkasını ve atölyeleri inceliyor, provaları izliyor olmak, öğrencilere bir yapıyı tüm mekânlarıyla ve işlevleriyle birlikte deneyimleme imkânı sunmuştur. Katılımcılar, binanın fuayesinde gerçekleştirilen, binayı inşa eden ve tadilatını gerçekleştiren mimarların hayatından kesitlerle oluşturulan, doğaçlama tiyatro gösterisinde de çok eğlendiklerini, aynı zamanda kalıcı bilgiler edindiklerini ifade etmişlerdir.

Gençlik Parkı

Gençlik Parkı, anket yapılan öğrenciler arasında en çok bilinen iki mekândan birisidir (Tablo 1). Fakat müze eğitimine katılan öğrenciler de ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu gibi Gençlik Parkı’nı sadece lunapark kısmıyla tanımaktadırlar. Parkın tamamına yönelik etkinliklerle katılımcıların Cumhuriyet’in ilk yıllarında Ankara halkının ve Ankara’yı ziyarete gelenlerin sosyal hayatlarında çok önemli yere sahip, uzun yıllar modernleşmenin izlerini taşıyan bu büyük kent parkının tamamının harita eşliğinde incelenmesi sağlanmıştır. Eski fotoğrafların güncel canlandırmaları yapılırken, günümüzdeki konumlarını bulma çabaları parkı bütünüyle keşfetmek adına faydalı olmuştur.

Türk Ocağı - Halkevi - Resim Heykel Müzesi

Müze eğitimine katılan öğrencilerin tamamının, anket yapılan öğrenciler arasında da en az bilinen iki mekândan birisinin Resim Heykel Müzesi olması düşündürücüdür. Binanın ilk yapılış işlevi, sonrasındaki farklı kullanımlar ve müzeye dönüşüm hikâyesiyle ilgili müze eğitimcisinin anlatımlarından sonra, katılımcıların gezdikleri salonları plan eskizi haline getirmeleri üç boyutlu olarak deneyimledikleri ve algıladıkları mekânları çizibilme becerisi adına önemli olmuştur. Müzenin eski Ankara evlerinin detaylarından esinlenilerek, mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından tasarlanmış olan Şark Salonu, bir arada bulundurduğu geleneksel Osmanlı ve Türk Mimarisi unsurları sebebiyle katılımcılar için bilgilendirici olmuştur. Müzede geniş bir tarih aralığında, Türkiye’de resim ve heykel sanatına yön veren sanatçıların pek çok eserinin bir arada bulunuyor olması, öğrencilere bu zengin koleksiyonu tanıma olanağı sağlarken, seçilen bir ressamın eserleri üzerinden mekân ve hafıza kavramlarının sorgulandığı etkinlikle de aynı zamanda resim ve mimari ilişkisi tartışılmıştır.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF)

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde yapılan müze eğitiminin, bahçesindeki Mimar Sinan Heykeli (Görsel 8) ile başlaması, katılımcıların ilk defa gördükleri ve varlığını bilmedikleri bu heykeli üstelik Mimar Sinan Haftası’nda öğrenmeleri önemlidir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Ankara’da Eğitim Bakanlığı Mimarlık Bölümü yöneticiliği ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık bölüm başkanlığı yapan, eğitim yapıları konusunda uzman Alman mimar Bruno Taut’un bu eserini farklı etkinliklerle deneyimleyen öğrencilerin, süre uzun olmasına rağmen tüm eğitime ilgiyle katıldıkları gözlenmiştir.

Güvenpark-Güven Anıtı

Anket yapılan öğrenciler arasında en çok bilinen (Tablo 1) iki mekândan diğeri olan Güvenpark’ın bilinirlik sebebinin, park özelliğinden ziyade içerisinde barındırdığı dolmuş ve otobüs durakları olması, müze eğitimine katılan öğrenciler tarafından dile getirilmiştir. Öğrencilerin o güne kadar sadece ismini bildikleri Güvenpark’ta, mevcut mimari öğeleri ve parkın kullanıcılarını

izlemek üzere gerçekleştirilen etkinlikler, katılımcılara bir kent parkı nasıl olmalı, mevcut park planlandığı yıllardaki işlevlerinden nasıl bu kadar uzaklaşmış sorgulamalarını yaptırırken, güncel aktiviteleri de deneyimlemelerine olanak vermiştir. Öğrenciler şehrin merkezinde hayal ettikleri parkı mevcuttan çok daha farklı; toplu taşıma araçlarının gürültüsünden uzak, güvenle oturup vakit geçirebilecekleri, yeşili bol, huzurlu bir mekân olarak tarif etmişlerdir.

Görsel 8. DTCF bahçesi Mimar Sinan Anıtı çevresinde çalışma (Araştırmacı Arşivi)

Saraçoğlu Mahallesi

Ankete katılan öğrenciler arasında en az bilinen mekân olan Saraçoğlu Mahallesi'nin müze eğitimine katılan öğrenciler tarafından da bilinmediği, dolmuşla geçerken görenlerin bile mahallenin ismini bilmedikleri saptanmıştır. Müze eğitiminin uygulandığı tarihte boşaltılmış durumda olan mahallenin özgün mimarisi, çok bakımsız olmasına rağmen ağaç ve bitki örtüsü yoğunluğu öğrencilerde ilgi ve merak uyandırmıştır. Binaları sadece dıştan inceleyebilen öğrenciler, belirtilen bir binayı kendilerine ortak tasarım stüdyosu olarak planlarken yaratıcı fikirler geliştirmiş, hepsi açık alanlarla, yeşille bütünleşen mekânlar kurgulamışlardır.

Müze eğitimi etkinliklerine katılan 41 öğrenciden 40'ı, eğitim tamamlandıktan sonra kendilerine verilen süre içerisinde Son Değerlendirme Formunu doldurarak araştırmacıya göndermiştir. Bu formlarda katılan öğrencilerin hepsi etkinlikleri değerlendirirken memnuniyetlerini üst seviyede gösterir ifadeler kullanmışlardır. Sadece bir öğrenci eğitimin tamamını beğenmekle birlikte, başlangıçtaki drama tekniğiyle tanışma oyununu çocuksu bulup, beğenmediğini ifade etmiştir. Katılımcıların müze eğitimi çalışmasına ilişkin genel değerlendirmelerinden örnekler;

"Ben çok yararlı ve öğretici buldum. Özellikle Anıtkabir'i canlandırmaya çalışırken kümülatif bir fikir birikimi oldu. Herkes Anıtkabir'in kendisinde nasıl bir izlenim bıraktığını belirtti ve birbirimizden Anıtkabir'in soyut hali hakkında çok şey öğrendik..."

"Etkinlikler mekânı deneyimleme açısından oldukça etkiliydi. Mekân rehber eşliğinde gezen ve not alan ekip gibi olmayarak, öğrencilerin mekân içerisinde serbestçe dolaşip ilgisini çekecek elemanlar araması ve sonrasında bunlar hakkında konuşulması bu çalışmayı benim için değerli kılan en önemli şeydi."

"Ankara'da doğup büyümeme rağmen etkinlikte yer alan mekânların çoğunu bilmediğimi ya da ziyaret etmediğimi fark ettim. Bu etkinlik sayesinde hem eğlendim, hem öğrendim. Yaptığımız ufak oyunlar o dönem hakkında veya o mekân hakkında aklımızda yer edecek birer ipuçları oluşturunuyordu..."

"Mekânın atölyelerindeki havayı solumak, o perdenin arkasındaki emekçilerin çalışmalarına şahit olmak hayatımda yaşadığım en öğretici ve eğlendirici etkinlik olmasına sebep oldu."

Aynı formda müze eğitimlerine katılan öğrencilerin, etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânları mimari olarak tanıyabilmekle ilgili düşünceleri de olumlu ifadelerle dile getirilmiştir. 39 öğrenciden 33'ü mekânları mimari olarak yeterince tanıyabildiklerini ifade ederken, 6 öğrenci bu bilgilenmenin eğitim sürelerinin kısalığı sebebiyle, kısmi olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim süresinin kısalığı konusunda en çok eleştiri yapılan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, müze eğitimi paketinde süresi en uzun modül olmakla beraber yapının büyüklüğünün ve katılımcı grubun mesleki ilgisinin yüksek olmasının bu tür bir değerlendirmeye sebep olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların mekânları mimari olarak tanıyabilmekle ilgili düşüncelerinden örnekler şu şekildedir;

"Bir yandan eskiz yaparak, bir yandan da elimizdeki haritalara bakarak, müzeyi ve okulu geziyor olmak, mekânı mimari açıdan daha iyi anlamamı sağladı."

"Süremiz kısıtlı olmasına rağmen, mekân ile ilgili birçok mimari ve ayrıca sosyal bilgiler edindik. Süremize göre oldukça ayrıntılı ve bilgilendirici bir eğitimdi."

"Evet mekânı mimari açıdan yeterince tanımamı sağladı. Çünkü yaptığımız etkinlikler ile en ince detayı bile görmemiz sağlandı. Aslında bir bakıma keşfetme isteğimiz ortaya çıktı. En sonunda her birimizden müze ile ilgili birkaç cümle söylememiz istendiğinde benim dikkatimi çekmeyen fakat arkadaşlarımdan dikkatini çeken şeyler söylenince müzeyi daha da tanımamı sağladı."

Müze eğitimlerinden sonra söz konusu formda kendilerine sorulan, benzer bir etkinlik düzenlendiğinde katılmak isterler mi sorusuna da katılımcılar yüksek oranda olumlu cevap vermişlerdir. Katılan 40 öğrenciden 38'i tekrar katılmak istediklerini bildirirken, 1 öğrenci eğitim yapılacak mekâna göre karar vereceğini, 1 öğrenci de eğitimin süresi kendisi için uzun olduğundan katılamayacağını belirtmiştir.

Müze eğitimi çalışmalarında "müze sonrası" diye adlandırılan etkinlikler de eğitim paketinin modüllerinde; sahne ve aksesuar tasarımı (Görsel 9), mimari detay eskizi, öykü yazımı, fotoğraflı öykü (Görsel 10), öykülü ve temalı kart tasarımları gibi sanatın ve tasarımın farklı disiplinleriyle iç içe bir anlayışla kurgulanmıştır.

Görsel 9. Opera binası – sahne tasarımı (Araştırmacı Arşivi)

Öğrencilerin bu çalışmalara katılım oranları yüksektir. Müze eğitimlerine katılan 41 öğrenciden 35 öğrenci çalışmaları eksiksiz, 2 öğrenci de bazı bölümleri eksik olarak müze eğitimcisine göndermişlerdir. Sadece 4 öğrenci bu çalışmaları tamamlamamıştır.

MUCİZEVİ ÇİZGİLERİN DANSI

Sadece bir an önceki mavi gözlü çocuk biliyordu ellerinin çok farklı olduğunu. Bunu ilk defa biliyordu. Her gün güneş doğmadan yarım saat önce evinin önündeki havuzlu yolda yürüyüşe çıkıyor ve her sabah havuzun başındaki güvercinlerin yanında mavi gözlü çocuğu görüyordu. Hafta ortasıydı. Kantinden aldığı kaşarlı tost ve taze sıkılmış portakal suyuyla beraber, her zaman oturduğu ağacın altına oturmuştu. Mavi gözlü çocuğun onu izlediğini biliyordu. Yüzündeki endişeli ifadeden sıyrılmaya çalışarak çizim malzemelerini eline aldı. Kendisine güveni gözleri görüyordu fakat dikkatinin dağılmasına izin vermeden okul kapısının yanındaki güvenlik kulübesine çevirdi gözlerini ve çizmeye başladı. Saatler geçmiş, ders bitmiş, ruhu çizimiyle beslenmişti. Tam o sırada omzuna bir el dokundu. Okulun güvenlik görevlisi Semih Bey idi gelen.

“Evladım hava çok soğuk, okul da dağıldı. Bakıp durma böyle gel, içeride otur.” dedi.

Gözleri sıcak bakıyordu diye düşünüyordu içinden. Fakat o sıcak bakışlarda donup kalmıştı çizimi görünce.

“Bu da ne?” dedi şaşkın bir ifadeyle. “Şuradaki güvenlik kulübesi amcacım.” cevabını aldıktan sonra uzun bir sessizlik oldu. “Anlaşılmayan bir karmaşa daha...” diye düşündü çizilerle. Uzunluğunun ardından omzundaki el tekrar:

“Hadi kızım, boş ver onu, gel içeride otur çizmeyeceksin.” dedi.

Büyük bir siddet ile kalktı oturduğu yerden. Nankize teşekkür etti ve buruşturup attı mucizevi çizgilerin dansını.

Görsel 10. Güvenpark fotoğraflı öykü tasarımı (Araştırmacı Arşivi)

SONUÇ

Araştırmanın çalışma gruplarıyla yapılan görüşmeler ve uygulamalar mimarlık lisans öğrencilerinin yaşadıkları kent Ankara'yı ve kentin mimarlık tarihinde önemli yer işgal eden

mekânları yeterince tanımadıkları sonucunda birleşmektedir. Ankara'daki altı farklı üniversitenin mimarlık bölümlerinden yedi öğretim elemanı ile yapılan anket çalışmasından edinilen bilgiler göstermiştir ki üniversitelerin mimarlık bölümlerinde farklı yarıyıllarda olmak üzere, öğrencilerin Ankara'nın tarihi mekânlarını mimari açıdan doğrudan veya dolaylı olarak öğrenebilecekleri zorunlu ve seçmeli dersler mevcuttur. Söz konusu dersler dışında verilen araştırma konularında ve ödevlerde Ankara'nın mimari kimliği ve mimarlık tarihi ile ilgili temaların özellikle tercih edildiği, tasarım stüdyolarında da öğrencilerin projelerini tasarladıkları alanların bazılarının mutlaka Ankara içinden seçildiği öğretim elemanları tarafından ifade edilmiştir. Ancak teorik derslerin yerinde inceleme pratikleri kalabalık öğrenci mevcutları ile çoğu kez yetersiz olmakta, araştırma ödevlerinde ve tasarım stüdyolarındaki çalışmalarda ise söz konusu yerinde incelemeler araştırma veya proje konusu alan ile sınırlı kalmaktadır.

Müze eğitimi uygulamaları sırasında yoğunluğu mekânları ilk kez gören ya da daha önce sadece yakından geçip giden öğrencilerin müze eğitiminde kullanılan drama tekniklerinden ve oyunla tanıma etkinliklerinden etkilendikleri saptanmıştır. Kampüs üniversitelerde okuyan öğrencilerin Kızılay ve Ulus bölgelerine yabancı ve yürüyüşlerde tedirgin oldukları, şehir üniversitesinden öğrencilerinse yürüyüşlerde daha rahat oldukları görülmüştür.

Bu araştırma sonucunda hazırlanan “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” müze eğitimi paketinin 41 öğrenci ile yapılan uygulamaları göstermiştir ki; öğrencilerin farklı niteliklerle kurgulanmış etkinliklere ilgi ve istekle katılma oranları yüksektir. Öğrenciler katıldıkları uygulamalar esnasında eğitimin farklı formatından çok etkilendiklerini ve kente dair farkındalıklarının değiştiğini birçok kez dile getirmişlerdir. Müze eğitimi bitiminde kısa sürede pek çok konuda kalıcı bilgiler edindiklerini sözlü olarak ifade etmeleri, müze eğitimi sonrası kendilerinden istenen çalışmaları zamanında ve yüksek katılımı hazırlayıp göndermeleri ve benzer etkinliklere katılma isteklerini dile getirenlerin yüksek oranda olması, mimarlık öğrencilerinin müze eğitimi çalışmasından duydukları memnuniyeti desteklemektedir.

Araştırmaya 2017-2018 eğitim döneminde birinci sınıfta katılan mimarlık öğrencilerinin büyük çoğunluğunun mezun oldukları öngörülmektedir. Kendisiyle iletişime geçilebilen öğrencilerle bu araştırmanın eğitim süreçlerine etkisi ve meslek hayatlarına yansımalarının ne olduğu temelinde izleme çalışması yapılması planlanmaktadır.

Etik Kurul Belgesi: Araştırmanın verileri 2017-2018 eğitim öğretim döneminde toplanmış olup 2019 yılında yazarın tez çalışması kapsamında sunulduğundan çalışmada etik kurul belgesi bulunmamaktadır. Araştırmanın katılımcılarından yazılı izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemiştir.

KAYNAKÇA

- Avcıoğlu, S. S. & Akın, O. (2017). Kolektif bellek ve kentsel mekân algısı bağlamında İstanbul Tuzla Köyiçi Koruma Bölgesi mekânsal değişiminin irdelenmesi. *İdealkent Dergisi*, 8(22), 423-425.
- Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü. (2018). *Ders Müfredatı*. http://mim.baskent.edu.tr/kw/ders_listesi.php
- Bayraktar, N. (2017). *Ankara yazıları*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilsel, C. (2006). Kentsel dönüşüm, çözölen kentler ve parçalanmış kamusal alan. *Mimarlık Dergisi*, 327.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-Uluslararası Mimarlar Birliği (UNESCO-UIA). (2004). *Mimarlık eğitim şartı*. <http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=73&mid=73&recid=9159> adresinden erişilmiştir.
- Duru, B. (2017). Mustafa Kemal döneminde Ankara'nın imarı. Cantek, F.Ş. (Yay. haz) *İcad edilmiş Ankara* içinde (s.107-123), İletişim Yayınları.
- Güler, T., Şahnagil, S. & Güler, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(3), 86-104.
- International Council of Museum (ICOM). (2023). *Museum definition*. <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/> adresinden erişilmiştir.
- İlhan, Ç.A., Artar, M., Okvuran, A. & Karadeniz, C. (2011). *UNICEF Müze Eğitimi Yetişkin Kitabı*, Ankara.
- Infante, G. C. (2004). *Şehirler kitabı* (Z.Önal, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kahvecioğlu, N. P. (2001). *Mimari tasarım eğitiminde bilgi ve yaratıcılık*. Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi
- Karadeniz C. & Çıldır Z. (2014). *İngiltere'de müze eğitimi "Londra'dan İzlenimler"*, Kalemkitap Yayınları.
- Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. & İlhan, Ç.A. (2015). Yeni müzebilim bağlamında müze eğitimine çağdaş yaklaşımlar ve müze eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(2), 203-226.
- Karadeniz, C. (2018). *Müze kültür toplum*. İmge Kitapevi Yayınları.
- Karasar, N. (2015), *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Akademik Yayıncılık
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. İmge Kitapevi Yayınları
- Lynch, K. (2016). *Kentin imgesi* (İ. Başaran, Çev.) Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Nora, P. (2006). *Hafıza Mekânları* (M.E. Özcan, Çev.). Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Ocakçı, M. & Türk, Y.A. (2016). Kentsel kimlik. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel planlama ansiklopedik sözlük* içinde (s.226-228), Ninova Yayınları.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. İmge Kitapevi Yayınları
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü. (2018). *Ders müfredatı*. <http://archweb.metu.edu.tr/bachelor-architecture> adresinden erişilmiştir.
- Tankut, G. (1993). *Bir başkent in imarı: (1929-1939)*. Anahtar Kitaplar Yayınevi
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st century skills*. Jossey-Bass.
- Türk Mühendis & Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Mimarlar Odası. (2018). *UIA ve mimarlık eğitimi düşünceler ve tavsiyeler*, UIA 22. Genel kurulu, Berlin, 2002. <http://mo.org.tr/UIKDocs/reflectionsTR.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Türk Eğitim Derneği Üniversitesi (TEDÜ), Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü. (2018). *Ders müfredatı*. <https://www.tedu.edu.tr/tr/arch/course-descriptions> adresinden erişilmiştir.
- Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası. (2018). *UNESCO/UIA Mimarlık eğitim şartı revize edilmiş metin*, 2004. <http://mo.org.tr/UIKDocs/UNESCO-UIA-egitimsarti2004.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü (2018). *Ders müfredatı*. <https://www.etu.edu.tr/tr/bolum/mimarlik/ders-icerikleri> adresinden erişilmiştir.
- Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA). (2002). *UIA ve mimarlık eğitimi: düşünceler ve tavsiyeler*. <http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=73&mid=73&recid=9159> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık